

Szanowna Pani Poseł
Magdalena Sroka

Przewodnicząca Komisji Śledczej do zbadania legalności, prawidłowości oraz celowości czynności operacyjno-rozpoznawczych podejmowanych m.in. z wykorzystaniem oprogramowania Pegasus przez członków Rady Ministrów, służby specjalne, Policję, organy kontroli skarbowej oraz celno-skarbowej, organy powołane do ścigania przestępstw i prokuraturę w okresie od dnia 16 listopada 2015 r. do dnia 20 listopada 2023 r.

dot. SKPG.1802.24.2024

Szanowna Pani Przewodnicząca,

W odpowiedzi na wnioski o przedstawienie informacji, z którymi zwróciła się do nas Komisja Śledcza w imieniu Fundacji Panoptykon oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka informujemy:

1. Skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka związaną z inwigilacją złożył Wojciech Klicki oraz Katarzyna Szymielewicz, którzy są stałymi współpracownikami Fundacji Panoptykon oraz Barbara Grabowska-Moroz i Dominika Bychawska-Siniarska, które w momencie składania skargi związane były z Helsińską Fundacją Praw Człowieka. Skarga została złożona jednak przez wymienione osoby, a nie organizacje pozarządowe.
2. Wskazana wyżej skarga została złożona 12 lutego 2018 r. Jest rozpatrywana jako skarga *Dominika Bychawska-Siniarska i inni przeciwko Polsce* (skarga nr 25237/18).
3. Skarga ta jest rozpatrywana łącznie ze skargą wniesioną 29 września 2017 r. przez adw. Mikołaja Pietrzaka (skarga nr 72038/17) dotyczącą tej samej problematyki.
4. Skargi te zostały zakomunikowane polskiemu rządowi 27 listopada 2019 r., rząd Rzeczypospolitej Polskiej wniósł swoje obserwacje do skarg 21 września 2020 r., a 27 września 2022 r. odbyła się rozprawa, której przeprowadzenie wskazuje na wagę, jaką Trybunał przykłada do skargi. **W sprawie nie zapadł jeszcze wyrok.**

5. Skarżący podnoszą zarzuty naruszenia ich prawa do prywatności (art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka) oraz do prawa do skutecznego środka odwoławczego (art. 13 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka). Do naruszenia doszło ponieważ:
 - polskie ustawodawstwo stwarza **szerokie podstawy** do stosowania środków inwigilacji (takich jak pobieranie danych telekomunikacyjnych, prowadzenie kontroli operacyjnej),
 - polskie ustawodawstwo **nie przewiduje skutecznych środków ochrony praw**, w szczególności – obowiązku notyfikacji osoby, której dotyczyły czynności operacyjne, a w konsekwencji nie umożliwia objętym tymi działaniami osobom możliwości przeprowadzenia kontroli legalności i proporcjonalności ingerencji w prawo do prywatności.
6. Skarżący zwrócili uwagę, że sytuacja, w której osoby inwigilowane dowiadują się, że miało to miejsce, należy do rzadkości. W Polsce zdecydowana większość inwigilowanych przez służby osób może wyłącznie podejrzewać, że stała się obiektem ich działań. Europejski Trybunał Praw Człowieka w swoim orzecznictwie (Szabo i Vissy przeciwko Węgrom, Zakharow przeciwko Rosji) wskazał, że państwa, które nie wprowadzają kontroli nad służbami naruszają prawa tych, którzy są szczególnie narażeni na inwigilację: aktywistów, dziennikarzy, adwokatów czy polityków.
7. Skargi nie dotyczą wprost oprogramowania Pegasus ani podobnego oprogramowania służącego inwigilacji. W momencie ich składania opinia publiczna nie знаła jeszcze informacji na temat stosowania oprogramowania Pegasus. Skargi dotyczą systemowych i generalnych braków polskiego ustawodawstwa związanych ze stosowaniem inwigilacji przez służby specjalne i policyjne.
8. W naszej ocenie badane przez Komisję wykorzystywanie oprogramowania Pegasus podkreśla systemowy problem związany z niewystarczającym nadzorem nad działalnością służb. Problem ten polega na:
 - braku obowiązku notyfikacji osób, które były poddane inwigilacyjnym działaniom służb, a co za tym idzie braku możliwości zainicjowania kontroli legalności i proporcjonalności tych działań,
 - braku niezależnej instytucji mogącej prowadzić kontrolę nad działaniem służb,

- wadliwości istniejącego dziś mechanizmu wyrażania przez sądy zgody na stosowanie kontroli operacyjnej.

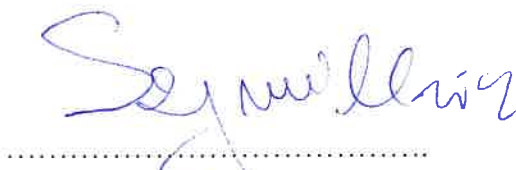
Pegasus i podobne oprogramowania poprzez swoje ogromne możliwości te braki uwypukla, nie pojawiły się one jednak dopiero wraz z zakupem tego narzędzia przez Centralne Biuro Antykorupcyjne. Braki te obecne są w polskim ustawodawstwie i praktyce od wielu lat.

9. W naszej ocenie niezbędne jest zbadanie legalności działań operacyjno-rozpoznawczych, które były prowadzone w latach 2015-2023 r. za pomocą oprogramowania Pegasus albo innego oprogramowania służącego inwigilacji. Jednak za równie ważne i pilne uważamy wprowadzenie systemowych zmian, które zapobiegną nadużyciom w przyszłości. Rekomendacje w tym obszarze zawarte są w Raporcie „Osiodłać Pegaza”, przygotowanych przez Fundację Panoptykon „Społecznych założeniach ustawy o kontroli nad służbami” oraz w Raporcie końcowym z prac senackiej Komisji Nadzwyczajnej do spraw wyjaśnienia przypadków nielegalnej inwigilacji, ich wpływu na proces wyborczy w Rzeczypospolitej Polskiej oraz reformy służb specjalnych.
10. Na żądanie Komisji udostępnimy wskazane wyżej skargi. Informujemy także, że są one – wraz ze wszystkimi dokumentami sporządzonymi w ramach postępowania prowadzonego przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka – w dyspozycji Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Pełnomocnika ds. postępowań przed ETPC).
11. Deklarujemy pełną gotowość do wsparcia prac Komisji.

W imieniu Fundacji Panoptykon oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Wojciech Klicki

Katarzyna Szymielewicz
Prezesa Fundacji Panoptykon